

WORDT DE VEENKOLONIE EEN VEE-KOLONIE?

Piet Rijk

Melkveehouders die zich vanuit andere delen van het land in de Veenkoloniën hebben gevestigd, zijn doorgaans tevreden over hun beslissing. Dit is één van de conclusies uit een onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van LNV. Het gebied 'De Veenkoloniën' wordt als potentieel inplaatsingsgebied gezien voor melkveebedrijven die elders in of nabij kwetsbare milieus liggen. Het onderzoek heeft zich naast bedrijfseconomische ook op sociaal-culturele aspecten gericht.

Veel belemmeringen in oorspronggebied

Meer dan driekwart van de verplaatste melkveebedrijven die zich de afgelopen tien jaar in de Veenkoloniën hebben gevestigd blijken op eigen initiatief weg gegaan te zijn vanuit hun oorspronggebied. De belangrijkste reden voor vertrek was dat de bedrijfsontwikkeling op de oude locatie werd belemmerd door wateroverlast, natuurontwikkeling of slechte verkaveling en infrastructuur. Woningbouw en industrievestiging vormden slechts voor één op de vijf verplaatsende bedrijven de hoofdreden voor vertrek. In tabel 1 zijn enkele kenmerken van de in het onderzoek betrokken nieuwe melkveebedrijven bij elkaar gezet.

Tabel 1 Regio van afkomst, jaar van vestiging, grootte toen en nu, reden van vertrek en type bedrijf dat gekocht werd in de Veenkoloniën

Regio van afkomst	Vestigingsjaar	Bedrijfsopp. (ha)		Aantal melkkoeien		Reden van weggaan	Type bedrijf dat gekocht werd
		toen	nu	toen	nu		
Twente	1991	17	35	30	50	waterwinning	alleen grond
Twente	1998	18	58	55	100	bedrijfsontwikkeling	bestaand melkv.bedr.
NW-Ov.	1999	37	42	40	75	wateroverlast	alleen grond
Drenthe	1992	50	62	55	70	uitgeplaatst uit ruilvk.	akkerbouwbedrijf
NW-Ov.	1992	33	42	50	60	uitgeplaatst uit ruilvk.	gemengd bedrijf
Twente	1995	18	35	40	85	bedrijfsontwikkeling	akkerbouwbedrijf
N-Brab.	2001	12	20	40	55	nabijheid drukke weg	melkveebedrijf
NW-Ov.	2002	34	47	90	90	dijkverhoging (20%)	akkerbouwbedrijf
Z-Holl.	1993	35	75	40	100	verkavelingssituatie	akkerbouwbedrijf
Gron.	2002	27	67	60	100	woningbouw	2: melkv.+akkerb.
Utrecht	2000	34	36	30	60	natuurbelemmering	akkerbouwbedrijf
N-Brab.	2000	21	47	50	65	industrievestiging	melkveebedrijf
Gemiddeld:	28	47	48	76			
In het Oldambt:							
N-Holl.	1998	45	104	45	110	woningbouw	akkerbouwbedrijf
Gelderl.	1995	73	105	90	170	woningbouw	akkerbouwbedrijf
N-Brab.	1995	70	100	80	240	woningbouw	akkerbouwbedrijf

Meer ruimte en lagere grondprijzen

De mogelijkheid die de Veenkoloniën bood om het bedrijf duurzaam te kunnen blijven ontwikkelen is de doorslaggevende factor geweest voor vestiging. In het oorsprongsgebied was dit praktisch niet meer mogelijk. Het feit dat grondprijzen in de Veenkoloniën doorgaans veel lager liggen dan in het oorspronggebied speelt daarbij een belangrijke rol. Er werd in de regel veel meer grond terug gekocht dan eerst in gebruik was. Alle nieuwe melkveebedrijven wisten na de bedrijfsverplaatsing hun bedrijfsoppervlakte en melkveestapel flink te vergroten, van gemiddeld 28 ha vroeger tot 47 ha nu en van gemiddeld 48 tot 76 melkkoeien. Naast een lagere grondprijs in de Veenkoloniën waren doorgaans de externe productieomstandigheden, zoals verkaveling, ontsluiting, waterhuishouding, beter dan in het oorspronggebied. Als andere voordelen van nieuwvestiging in de Veenkoloniën worden genoemd: weinig moeilijkheden met milieu- en

bouwvergunningen, grond prima geschikt voor grasland, mogelijkheden voor maïsteelt en kansen voor samenwerking met akkerbouwers door middel van grondruilingen, mestafzet, bepaalde werkzaamheden. Verder bestaat er wellicht de mogelijkheid om op termijn grond van nabije akkerbouwers te kunnen kopen. Ook sociaal-culturele overwegingen speelden bij de vestigingskeuze mee. Van belang zijn het vinden van rust en ruimte, de nabijheid van basisschool en kerk, en de aanwezigheid van winkels en medische voorzieningen.

Persoonlijke kenmerken

Een kwart van de geïnterviewde nieuwe melkveehouders in de Veenkoloniën heeft vroeger een pachtbedrijf gehad; het bedrijfshoofd had kans gezien zijn vroegere pachtrechten te gelde te maken en heeft nu een bedrijf in eigendom verworven.

Bij de helft van de gezinnen die zich nieuw vestigen was sprake van oudere kinderen en van een meewerkende zoon die later het bedrijf wil overnemen. Soms bleven ook kinderen achter in het oorspronggebied. Bij de andere helft van de nieuwe vestigers was sprake van een jong gezin.

Twee derde van de nieuwe melkveebedrijven had vroeger zijn bedrijf op 60-100 km afstand van de Veenkoloniën. Relatief veel bedrijven kwamen uit Twente en Noordwest-Overijssel.

Een kwart kocht een bestaand melkveebedrijf. De anderen kochten een akkerbouwbedrijf of losse grond waarop gebouwd mocht worden.

In het kader van het onderzoek zijn ook enkele nieuwe melkveehouders in het Oldambt bezocht. Zij waren allen vroeger uitgekocht. Ook hadden ze allen voormalige akkerbouwbedrijven gekocht, kwamen van veel verder weg en hadden veel grotere bedrijven dan de nieuwe melkveebedrijven in de Veenkoloniën.

Tevreden melkveehouders

Bijna iedere veehouder is tevreden over de verhuizing. Toch baren sommige punten hen ook zorgen, zoals het teruglopende voorzieningenniveau in de dorpen en de grotere afstand naar voorzieningen rond de melkveehouderij (loonwerk, dierenarts, studieclubs, collega-melkveehouders en K.I.). De capaciteit van het elektriciteitsnet is soms een aandachtspunt. Ook hadden veel inplaatsers slechte ervaringen met de administratieve rompslomp rond de hervestiging en met de opstelling daarbij van de betrokken overheidsdiensten.

Meer melkveehouders?

Ongeveer de helft van de nu in het gebied aanwezige melkveehouders zou de komst van meer melkveehouders op prijs stellen. Een kwart vindt dat minder gewenst, omdat het de ontwikkelingsmogelijkheden voor het eigen bedrijf zou kunnen beperken. Als de overheid verplaatsing van melkveebedrijven naar dit gebied actief wil stimuleren, zal ze kandidaten vooral van voldoende kennis en gebiedsinformatie moeten voorzien, en zorgen voor goede nutsvoorzieningen en planologische regelingen.

Meer informatie:

Rapport 4.04.05 *Ervaringen van melkveehouders bij vestiging in de Veenkoloniën*